

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

*Факультет № 6
Кафедра соціології та психології*

ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ

**ЗДОБУВАЧІВ СТУПЕНЯ «БАКАЛАВР»
ЗА ОСВІТНЬОЮ ПРОГРАМОЮ**

053 Психологія (практична психологія)

КОМПЛЕКСНИЙ ЕКЗАМЕН

ІЗ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН:

**Загальна психологія
Вікова та педагогічна психологія
Психодіагностика
Соціальна психологія
Юридична психологія
Психологія управління
Психотерапія та психокорекція**

Харків 2021

ЗАТВЕРДЖЕНО

Науково-методичною радою
Харківського національного
університету внутрішніх справ
Протокол від 25.01.2021 № 1

СХВАЛЕНО

Вченою радою факультету № 6
Протокол від 13.01.2021 № 1

ПОГОДЖЕНО

Секцією Науково-методичної ради
ХНУВС з гуманітарних та соціально-
економічних дисциплін
Протокол від 20.01.2021 № 1

Розглянуто на засіданні кафедри соціології та психології (протокол від 12.01.2021 № 1)

Розробники:

1. Завідувач кафедри соціології та психології, професор кафедри соціології та психології, доктор психологічних наук Євдокімова О.О.,
2. Доцент кафедри соціології та психології, кандидат психологічних наук, доцент Чепіга Л.П.,
3. Доцент кафедри соціології та психології, кандидат психологічних наук, доцент Шиліна А.А.,
4. Доцент кафедри соціології та психології, кандидат психологічних наук, доцент Греса Н.В.
5. Доцент кафедри соціології та психології, кандидат психологічних наук, Твердохвалова Ю.Л.
6. Доцент кафедри соціології та психології, кандидат біологічних наук, Шахова О.Г.
7. Доцент кафедри соціології та психології, кандидат психологічних наук, доцент Александров Ю.В.
8. Доцент кафедри соціології та психології, кандидат соціологічних наук, Ларіонова А.В.

Рецензенти:

1. Начальник науково-дослідної лабораторії морально-психологічного супроводження службово-бойової діяльності Національної гвардії України науково-дослідного центру службово-бойової діяльності Національної гвардії України, доктор психологічних наук Колесніченко О.С.
2. Професор кафедри педагогіки та психології факультету №3 ХНУВС, доктор психологічних наук, доцент Мілорадова Н.Е.

1. Загальні методичні рекомендації

Програма комплексного атестаційного екзамену включає в себе основні дисципліни обов'язкових компонент, визначених навчальним планом за освітньо-професійною програмою Психологія (практична психологія) підготовки першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 053 Психологія. Комплексний атестаційний екзамен перевіряє знання теоретичних основ загальної, соціальної, вікової та педагогічної психології, юридичної психології, психології управління, психотерапії та психокорекції та опанування методами практичної психодіагностики особистості та міжособистісних стосунків.

Основна мета комплексного атестаційного екзамену – виявлення теоретичної та практичної підготовки здобувачів до виконання обов'язків практичного психолога, опанування майбутніми фахівцями досягнень сучасної психологічної науки, встановлення рівня сформованості у них дослідницьких умінь та навиків, розвиток умінь застосовувати набуті психологічні знання у процесі практичної роботи.

Зміст програми комплексного атестаційного екзамену охоплює навчальний матеріал з наступних дисциплін: загальна психологія, соціальна психологія, вікова та педагогічна психологія, юридична психологія, психологія управління, психодіагностика, психотерапія та психокорекція.

Комплексний атестаційний екзамен складається з усних відповідей на 3 запитання екзаменаційного білету, що охоплюють сутність основних проблем психології і методів здійснення практичної діяльності психолога.

Відповіді студентів на запитання екзаменаційного білету повинні чітко віддзеркалювати їх знання та розуміння важливих завдань, що стосуються поліпшення якості надання психологічної допомоги в процесі роботи практичного психолога. Відповідь здобувачів на комплексному атестаційному екзамені з дисциплін повинна свідчити про розуміння особливостей роботи практичного психолога, наявність високого професійно-психологічного потенціалу особистості, розуміння свого призначення в суспільстві, поєднання фундаментальних знань з професійними вміннями та навичками.

Відповідь здобувачів на кожне питання екзаменаційного білету оцінюється відповідно: 1. за національною (4-бальною) шкалою: відмінно; добре; задовільно; незадовільно; 2. оцінкою за шкалою ECTS, загальна максимальна кількість балів на всі питання білету – 100.

Виконання всіх екзаменаційних завдань з комплексного атестаційного екзамену є обов'язковим. Незадовільна оцінка з одного з екзаменаційних завдань є підставою для виставлення незадовільної оцінки за комплексний атестаційний екзамен в цілому.

Здобувач повинен знати предмет, задачі та міждисциплінарні зв'язки загальної психології, історію її становлення, основні фундаментальні психологічні поняття; теоретичні та прикладні аспекти соціальної психології; методи психодіагностики, їх різновиди та призначення; вітчизняні і зарубіжні концептуальні підходи і принципи управлінської діяльності, психологічні аспекти управління персоналом; коло проблем вікової та педагогічної психології; їх значення в науковій та практичній парадигмі; загальну характеристику онтогенезу людської психіки; вікову періодизація психічного розвитку.

Здобувач повинен вміти: аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання; розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань; аналізувати проблеми згідно запиту на психодіагностичне обстеження; володіти інструментарієм та технологією його використання з метою діагностування психічних явищ; відповідально ставитися до професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

При оцінюванні відповідей на комплексному атестаційному екзамені екзаменатори користуються вимогами та критеріями висвітленими у таблиці 1.

Таблиця 1

Критерії оцінки

Оцінка за відповіді на питання з білету	Оцінка з екзамену в протоколі ЕК	Оцінка в балах	Оцінка за шкалою ЄКТ С	Критерії оцінювання здобувачів вищої освіти	Характеристика повноти відповіді в протоколі ЕК
5/5/5	Відмінно	100	А	Глибоко та в повному обсязі засвоєний програмний матеріал, повністю, системно та послідовно, грамотно і логічно висвітлений матеріал, тісно пов'язана теорія з практикою. Відсутнє вагання з відповіддю, володіння навичками виконання аналітичних робіт; знання монографічного матеріалу; правильне обґрунтування, аргументація власних висновків; вміння самостійно узагальнювати та викладати матеріал, не допускаючи	Повна виважена відповідь
5/5/4		90	А		Стисла та змістовна відповідь

				ПОМИЛОК	
4/4/5	Добре	85	B	Тверді знання програмного матеріалу, грамотно та по суті викладає його, не допускається істотних неточностей у відповіді на запитання; вміння правильно пов'язати теоретичні положення з практикою та володіння навичками при виконанні завдань. Відповіді на значну частину додаткових запитань.	Відповідь охоплює основний матеріал, але є неточності
4/4/4 3/4/5		80	B		Майже повна, має незначні неточності
4/4/3		75	C		Майже повна, має значні неточності
3/3/4	Задовільно	70	D	Засвоєння основного програмного матеріалу, допущення під час відповіді неточностей та недостатньо правильних формулювань понять дисципліни; допущення істотних помилок при відповіді на додаткові запитання. Вагання при виконанні завдань.	Відповідь має істотні неточності
3/3/3		60	E		Питання білету розкриті неповно
Одна або більше «2»	Незадовільно	35-59	FX	Не володіє основним програмним матеріалом, допущення суттєвих помилок при відповіді, виконання завдань з великими труднощами, неправильні відповіді на більшість додаткових запитань.	Правильна відповідь відсутня, не орієнтується в питаннях

Відповідно до освітньої програми першого (бакалаврського) рівня вищої освіти 053 Психологія (практична психологія) здобувачі повинні володіти такими загальними компетентностями:

1. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

4. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

5. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

6. Здатність бути критичним і самокритичним.
7. Здатність приймати обґрунтовані рішення.
8. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
9. Навички міжособистісної взаємодії.

10. Здатність працювати в команді.

11. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

12. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальними (фаховими, предметними) компетентностями:

1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.
2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.
3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.
4. Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел.
5. Здатність використовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій.
6. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження.
7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.
8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).
9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну діяльність відповідно до запиту.
10. Здатність адаптуватися до нових ситуацій та здатність до професійної мобільності.
11. Здатність дотримуватися норм професійної етики.
12. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Додатковими спеціальними компетентностями:

1. Здатність до розроблення та реалізації психологічної корекції в залежності від потреб конкретних індивідів та груп.
2. Здатність розробляти та реалізовувати психотерапевтичні, психореабілітаційні та адаптаційні заходи, спрямовані на відновлення психологічного і психічного здоров'я громадян, які перебувають у кризі

2. Короткий опис змісту програми

Розділ 1. ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Тема 1. Вступ до курсу «Загальна психологія».

Становлення психології як науки, етапи розвитку психології. Структура сучасної психології. Основні галузі психології. Застосування психологічних знань в практичній діяльності.

Особливості психології як науки. Методологія сучасної психології. Характеристика основних методів психології. Основні принципи та завдання психології. Психологія в структурі сучасних наук

Уявлення античних та середньовікових філософів про душу та свідомість. Біхевіоризм як наука про поведінку. Становлення та розвиток вітчизняної психології.

Тема №2. Темперамент.

Темперамент як якість особистості. Фізіологічна основа темпераменту. Вивчення видів темпераменту в історії психології. Темперамент та основні властивості нервової системи людини. Психологічна характеристика темпераменту, прояв його основних властивостей стосовно до пізнавальних процесів та предметної діяльності людини. Типології темпераменту: за Гіппократом, за І. П. Павловим, за Г. Хеймансом та Е. Вірсною, за Дж. Гілфордом та Л. Терстоуном, за Е. Кречмером. Концепція типів статури та темпераменту за У. Шелдоном. Визначення темпераменту за Б. М. Тепловим. Концепція темпераменту В. М. Русалова.

Темперамент та індивідуальний стиль діяльності. Загальне та відмінне в темпераменті та індивідуальному стилі діяльності.

Зв'язок темпераменту з основними властивостями особистості. Темперамент і вчинки. Темперамент і властивості людини. Темперамент і характер.

Тема №3. Характер.

Загальне уявлення про характер. Особливості характеру як психічного феномену. Теоретичні та експериментальні підходи до дослідження характеру.

Структура характеру. Типології характеру за: К. Леонгардом, О. Є. Лічко, К. Г. Юнгом, Е. Фромом.

Закономірності формування характеру. Риси характеру та інші риси особистості. Класифікація рис характеру. Місце характеру в загальній структурі особистості. Характер і захисні механізми. Характер і мотивація поведінки.

Тема 4. Пізнавальна активність та пізнавальна сфера.

Пізнавальна активність та структура пізнавальної сфери людини. Основні психологічні школи, які вивчають пізнавальну активність та пізнавальні процеси.

Загальна характеристика відчуттів як почуттєвого пізнання. Основні властивості відчуттів. Класифікація відчуттів. Поняття "порогів чутливості".

Загальна характеристика сприйняття як почуттєвої форми пізнання. Основні властивості сприйняття. Види сприйняття.

Загальна характеристика пам'яті та її роль у життєдіяльності й пізнавальній сфері. Основні якості пам'яті. Класифікація видів пам'яті: рухова пам'ять, емоційна пам'ять, образна пам'ять, словесно-логічна пам'ять. Загальна характеристика процесів пам'яті

Загальна характеристика мовлення. Функції мовлення. Види мовлення, їх характеристика.

Тема 5. Вищі форми пізнавальної активності.

Уява як форма раціонального пізнання. Функції уяви. Психологічні механізми уяви. Характеристика видів уяви. Мрія як особливий вид уяви.

Мислення як вища форма раціонального пізнання. Типи мислення та їх характеристика. Процес розвитку мислення в онтогенезі. Індивідуальні особливості розуму. Сучасні теорії мислення.

Тема 6. Емоційно - вольова сфера особистості.

Загальна характеристика емоційної сфери людини. Фундаментальні емоції та їх характеристика за К.Ізардом. Класифікація емоцій за Б.І.Додоновим. Інформаційна теорія емоцій П.В.Симонова. Функції емоцій.

Воля як процес свідомого регулювання поведінки. Довільні та мимовільні рухи. Особливості довільних рухів і дій. Характеристика вольових дій. Основні психологічні теорії волі. Підхід І.П.Павлова до розгляду проблеми волі. Трактова волі з позицій біхевіоризму та психоаналізу. Фізіологічні основи волі.

Розділ 2. ПСИХОДІАГНОСТИКА

Тема 1. Предмет та історія психодіагностики.

Психодіагностика як наукова дисципліна. Сфери використання психодіагностичного інструментарію: виробництво, освіта, медицина, юриспруденція, наука тощо. Джерела становлення психодіагностики як самостійної наукової дисципліни: експериментальна, диференційна, прикладна психологи та тестологія. Предмет і система теоретико-практичних завдань сучасної психодіагностики. Структура сучасної психодіагностики.

Тема 2. Методи психологічного дослідження і психодіагностики.

Класифікація методів психологічного дослідження і їх застосування в психодіагностиці. Визначення психодіагностичного методу, його специфіка та відмінність від експерименту. Основні особливості психодіагностичних методик. Основні підходи ("об'єктивний", "суб'єктивний", "проективний"), що склалися в сучасній психодіагностиці.

Основні джерела інформації щодо особистості за Дж. Кеттеллом. Переваги та недоліки L- даних за Кеттеллом. Переваги та недоліки Q- даних за Кеттеллом. Т-данні про особистість, шляхи об'єктивації даних про особистість.

Тема 3. Психологічний діагноз і психодіагностичний процес.

Основний зміст психодіагностичного обстеження і його відмінність від психологічного дослідження. Основні етапи психодіагностичного процесу. Психологічний діагноз. Типи психологічного діагнозу. Психодіагностичні завдання діяльності практичного психолога. Типи діагностичних ситуацій. Основні вимоги до роботи психодіагноста і до користувачів психодіагностичних методик. Професійно-етичні аспекти психодіагностики.

Тема 4. Спостереження як метод психологічного дослідження і його використання у психодіагностиці.

Спостереження як метод психологічного дослідження і його використання в психодіагностиці. Вимоги до організації і проведення спостереження. Види спостереження. Переваги і недоліки методу спостереження. Об'єкт та предмет спостереження. Одиниці та патерни спостереження. Шкали оцінок, що використовуються у схемах спостереження.

Тема 5. Тести і їх використання у психодіагностиці. Тести інтелекту.

Тести і їх використання в психодіагностиці. Основні відмінності між тестом та психодіагностичною методикою. Історія розвитку тестології. Класифікація тестів.

Інтелектуальні тести. Інтелект і його вимір. Коефіцієнт інтелект. Шкали інтелектуального розвитку Біне-Сімона, Штерна, Векслера. Критика традиційної діагностики інтелекту. Тести креативності. Тести спеціальних здібностей. Тести досягнень. Тест Равена (прогресивні матриці). Інтелектуальний тест Айзенка.. Тест Векслера.. Тест Амтхауера.. ШТУР .

Тема 6. Психодіагностики пізнавальної сфери: структура та сфера застосування.

Поняття розумового розвитку і його відмінність від пізнавальної сфери.

Критерії розумового розвитку. Структура пізнавальної сфери. Основні сфери діяльності людини, де використовується діагностика пізнавальної сфери. Відмінності психодіагностичних методик пізнавальної сфери від тестів інтелекту.

Обсягу, концентрації, розподілу і переключення та інші властивості уваги та процедура їх діагностики. Особливості процедури діагностики об'єму уваги та її відмінність від діагностики об'єму сприйняття.

Основні групи методів, що досліджують пам'ять. Загальна характеристика методів, що досліджують процеси пам'яті. Кількісні показники, що використовуються для оцінки особливостей пам'яті. Загальна характеристика процедури діагностики короткочасної, оперативної, довготривалої пам'яті. Діагностика опосередкованого запам'ятовування. Асоціативна пам'ять. Логічне та механічне запам'ятовування та їх діагностика.

Мислення як об'єкт психодіагностики. Діагностика швидкості протікання процесів мислення. Сформованість логічних форм мислення. Розвиненість операцій мислення. Збереженість критичності мислення. Ригідність та лабільність мислення. Здатність виділяти сутність аналізованого явища. Методи визначення шаблонності та оригінальності мислення, визначення креативності. Методи для визначення швидкості протікання операцій мислення. Визначення теоретичного та емпіричного типу мислення. Методичні підходи до діагностики уваги.

Тема 7. Психодіагностика особистості.

Особистісні тести: їх класифікація. Особистісні опитувальники, їх класифікація. Основні проблеми використання особистісних опитувальників. Ситуативні тести. Проективні тести. Їх переваги та недоліки.

Тема № 8. Психодіагностика самосвідомості.

Поняття самосвідомості. Труднощі діагностування самосвідомості. Структура самовідношення: аутосимпатія, самоповага, самоінтерес, очікування позитивного відношення від інших. Поняття самооцінки та рівня зазіхань. Поняття локусу контролю, інтернальність, рівні інтернальності. Сенси життя та його роль у діагностиці особливостей самовідношення.

Теоретичні основи тест-опитувальника «Самовідношення» (С.Р. Пантелєєв – В.В. Столін). Процедура проведення, обробки та інтерпретація. Дослідження загального рівня самооцінки. Процедура проведення, обробки, інтерпретації та варіанти тесту «Самооцінка» (С. А. Будасі). Процедура проведення, обробки та інтерпретації та модифікації тесту «Самооцінка людини за її життєвими конструктами» (Т.В. Дембо- С.Я. Рубінштейн). Дослідження загального рівня зазіхань. «Моторна проба Шварцландера»: процедура проведення, обробка та інтерпретація отриманих результатів. «Рівень зазіхань» (Ф. Хоппе). Процедура проведення, обробка, графічне зображення результатів, інтерпретація отриманих

результатів. Дослідження інтернальності контролю, як інтегральної характеристики самовідношення. «Рівень суб'єктивного контролю» (Є. Ф. Бажин, Є.А. Голинкіна, О.М. Еткінд). Процедура проведення, особливості обробки, інтерпретація отриманих результатів. «Локус контролю» (О.Г. Ксенофонтова). Відмінності від «Рівня суб'єктивного контролю», особливості обробки, основні та додаткові шкали, особливості інтерпретації. Теоретичні основи, процедура проведення, обробка та інтерпретація тесту «Сенсожиттєві орієнтації» (Д.О. Леонтьєв).

Тема № 9. Психодіагностика мотиваційно-ціннісної сфери особистості.

Місто мотивації у структурі особистості. Загальність та специфічність предметного змісту мотиву. Співвідношення понять мотив та мотивація, мотив та потреба. Індикатори мотивації. Загальна характеристика прямих методів діагностики мотиваційної сфери людини (опитувальники). Місце проєктивних методів у психодіагностиці мотиваційної сфери особистості. Поняття та типи цінностей. Цінності та особистісний зміст. Об'єктивно - змістовий бік цінностей (спрямованість особистості). Суб'єктивний бік цінностей (Я-образ та цінності). Діагностика “робочого” та “загальножиттєвого” мотиваційного профілю особистості за допомогою методики “Діагностика мотиваційної структури особистості” (Мільман). Процедура проведення, обробка, графічне відображення отриманих результатів та їх інтерпретація. Процедура проведення, обробки та інтерпретації даних методики «Рівень співвідношення «цінність» і «досяжність» у різних життєвих сферах» (Е. Б. Фанталова). Вивчення цінностей на рівні нормативних ідеалів та на рівні індивідуальних пріоритетів за допомогою методики Шварца для вивчення цінностей особистості. (В.Н. Карандаш'ов). Опитувальник термінальних цінностей (ОТеЦ), діагностика, обробка та інтерпретація отриманих результатів. Вивчення ціннісних орієнтацій М. Рокіча, методика заснована на прямому ранжируванні списку цінностей (термінальні та інструментальні). «Методика діагностики ступеню задоволеності основних потреб» за допомогою парних порівнянь. «Тест гумористичних фраз». Особливості стимульного матеріалу, переваги тесту, модифікації тесту. Процедура проведення, обробки та інтерпретування отриманих результатів.

Тема № 10. Психодіагностика темпераменту та характеру особистості.

«Методика діагностики темпераменту Стреляу» створений польським психологом Яном Стреляу, на основі власної регулятивної теорії темпераменту. Опитувальник «Дослідження психологічної структури темпераменту» за Б. Н. Смирновим. Опитувальник «Структура темпераменту» за В. М. Русаловим. Знайомство з опитувальником формально-динамічних властивостей індивідуальності за В.М. Русаловим. Особливості проведення, обробки та

інтерпретації методики. Опитувальник РХТ(риси характеру, темпераменту). Процедура проведення, обробка, інтерпретація отриманих результатів. Методика експрес-діагностики характерологічних особливостей особистості за Т.В. Матоліною. Методика «Чортова дюжина» А.А.Сиялов та А.С. Прутченков. Особливості методики аутоідентифікації акцентуацій характеру Е.Г. Ейдемільлера.

Тема № 11. Типологічні особистісні опитувальники.

Загальна характеристика, процедура проведення, обробки та інтерпретації методики ММРІ (Мінесотський багатопрофільний опитувальник особистості). «Стандартизований багатофакторний метод дослідження особистості - СМІЛ» (модифікований тест ММРІ) розроблений Л.Н. Собчик та

Опитувальник Міні – мульт, який адаптований Ф. Б. Березиним и М. П. Мирошниковим (модифікований тест ММРІ).

Опитувальник Х. Шмишека, призначений для діагностики акцентуованих типів особистості та патохарактерологічний діагностичний опитувальник (ПДО) А. Е. Личко, які спираються на концепцію і типологію акцентуацій (К. Леонгард; А. Е. Личко).

Особистісний опитувальник Айзенка (ММQ, МРІ, ЕРІ та ЕРQ). Структура й основні цілі тесту, техніка його проведення й інтерпретація отриманих даних.

Тема № 12. Опитувальники рис особистості.

Теоретичні основи «Багатофакторного особистісного опитувальника» (16 факторний особистісний опитувальник) Р. Б. Кеттелла. Процедура проведення «Багатофакторного особистісного опитувальника» (Р. Б. Кеттелла). Обробка та інтерпретація «Багатофакторного особистісного опитувальника» (Р. Б. Кеттелла).

Фрайбургський багатофакторний особистісний опитувальник FPI призначений для діагностики станів і властивостей особистості, які мають первинне значення для процесу соціальної адаптації і регуляції поведінки. Процедура проведення “Багатофакторного особистісного опитувальника” (FPI). Обробка та інтерпретація “Багатофакторного особистісного опитувальника” (FPI).

Тема №13. Проективні методики у психодіагностиці особистості та міжособистісних відносин.

Історія становлення проективної психодіагностики. Поняття проекції та проективного методу. Сучасні тенденції у застосуванні проективних технік.

Конститутивні проективні методики. Основні положення тесту Роршаха. Проведення обстеження за методикою «плями Роршаха». Шифрування

відповідей отриманих під час проведення методики. Симптоматичне значення показників тесту Роршаха. Тлумачення плям Роршаха здоровими людьми.

Конструктивні проєктивні техніки. Загальна характеристика тестів : «Тест світу» (М. Ловенфельд), «Картинковий тест світу» (Ш. Бюлер, М.Максон), «Село» (Артур Мебілі, Мукиеллі). Діагностика агресивності за допомогою методики «Намалюй історію».

Інтерпретативні проєктивні техніки. Тематичний апперцептивний тест (ТАТ) К. Морган і Г. Мюррей. Особливості проведення, інтерпретація отриманих результатів. Тест дитячої апперцепції (САТ), розроблений Л.Беллаком. Особливості проведення, інтерпретація отриманих результатів. Тест фрустрації С.Розенцвейга. Особливості проведення, інтерпретація отриманих результатів.

Адитивні (доповнення) проєктивні техніки. Методика «Завершення речення» (Сакса) та її використання для визначення системи відношень. Дослідження різних сторін пізнавальної мотивації, мотивації досягнення та комунікативної мотивації за допомогою «Методика мотиваційної індукції» Ньютона (МІМ). Дослідження емоційних відношень між батьками та дітьми, значимих дитячих конфліктів та особливостей адаптації до умов навчання у школі за допомогою модифікації методики завершення історії «Казки Дюсса» (Десперт). Авторська казка як проєктивний метод. Малюнковий тест Вартегга. Загальна характеристика методики.

Експресивні проєктивні методики. Призначення експресивних проєктивних методик. Особливості застосування, переваги та недоліки малюнкових тестів. «Малюнок людини». Особливості проведення, інтерпретація отриманих результатів. «Малюнок сім'ї», «Сім'я тварин», «Кінетичний малюнок сім'ї». Теоретичні основи, процедура проведення, інтерпретація. «Тварина, що не існує». Проведення та інтерпретація отриманих результатів. Модифікації методики та сфера їх застосування («Щаслива тварина», «Нещасна тварина»). Малюнковий тест «Дім. Дерево. Людина». Сфера застосування. Процедура проведення, обробка та інтерпретація. «Фруктове дерево». Проведення обробка та інтерпретація отриманих результатів. Методика «Автопортрет». Призначення. Загальна характеристика методики.

Імпресивні проєктивні техніки. Інтерпретаційні проєктивні методики. Восьмиколірний тест Люшеру та його модифікація. Призначення, проведення, інтерпретування колірних переваг. Використання переваги кольорів для діагностики відношення – Колірний тест відношення. Метод портретних виборів Сонді. Призначення, процедура проведення, обробка та інтерпретація. Виявлення стильових характеристик індивідуальності людини на основі аналізу стратегій переваг основних геометричних форм. ТІГР (тест ідеографічний). Метод кольорових метафор. Особливості використання в індивідуальній та

груповій роботі. Метод колірних виборів, як модифікація тесту Люшеру. Загальна характеристика методики.

Рефрактивні проєктивні методи. Формальний аналіз тексту. Аналіз почерку (графологія). Міюкінетична психодіагностика (тест Міра-Лопеса).

Розділ 3. СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ

Тема № 1. Соціальна психологія як наука. Історія виникнення соціальної психології як науки.

Предмет соціальної психології. Основні розділи соціальної психології. Місце соціальної психології в системі наук. Формування соціально-психологічних знань в античній філософії. Перші соціально-психологічні теорії: психологія народів, психологія мас, теорія інстинктів соціальної поведінки. Сучасний розвиток та методи соціальної психології.

Експериментальний період розвитку соціальної психології. Основні напрямки соціально-психологічних досліджень (біхевіоризм та необіхевіоризм, психоаналіз та неофрейдизм, когнітивізм, інтеракціонізм). Ідеї теоретичного еkleктизму та соціального конструкціонізму в сучасній соціальній психології.

Основні групи методів соціальної психології. Методи збору інформації в соціальній психології. Спостереження та експеримент як методи соціальної психології. Метод вивчення документів. Опитування як метод соціальної психології. Метод тестів. Програма соціально-психологічного дослідження.

Тема № 2. Психологія спілкування та міжособистісних відносин.

Поняття про спілкування. Зміст, ціль та засоби спілкування. Види спілкування. Функції спілкування. Структура спілкування. Комунікативна та соціально-психологічна компетентність особистості. Перцептивна сторона спілкування. Комунікативна сторона спілкування. Інтерактивна сторона спілкування. Поняття та природа міжособистісних відносин. Міжособистісна атракція. Форми та розвиток міжособистісних відносин. Стадії розвитку міжособистісних відносин, їх характеристика. Чинники стабільних міжособистісних відносин.

Тема № 3. Проблема групи у соціальній психології.

Поняття «група» у соціальній психології. Історія соціально-психологічних досліджень груп. Класифікація соціальних груп. Поняття малої групи. Функції та розмір малої групи. Основні характеристики малої групи. Композиція групи. Структура малої групи, її компоненти. Динамічні процеси в малій групі. Поняття про групову динаміку. Процес утворення малих груп. Зовнішні чинники утворення малих груп. Внутрішні чинники утворення малої групи. Поняття про

соціально-психологічну сумісність. Феномен групового тиснення. Лідерство та керівництво в малих групах. Методи дослідження динамічних процесів в малих групах. Поняття про великі соціальні групи.

Тема № 4. Соціальна психологія особистості.

Поняття про особистість. Специфіка соціально-психологічного підходу до розуміння особистості. Соціально-психологічна структура та якості особистості. Комунікативна та соціально-психологічна компетентність особистості. Соціальна ідентичність особистості. Поняття соціальної установки. Парадокс Лап'єра. Ієрархічна структура диспозицій особистості. Види соціальних установок. Поняття соціалізації особистості. Зміст та механізми процесу соціалізації. Види соціалізації. Чинники та інститути соціалізації. Стадії соціалізації.

Розділ 4. ЮРИДИЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Тема № 1. Юридична психологія як наука.

Предмет, об'єкт та задачі юридичної психології. Історія розвитку юридичної психології. Система юридичної психології. Зв'язок юридичної психології з іншими науками.

Тема № 3.Правова культура особистості.

Правова культура особистості. Правова свідомість. Правова культура суспільства. Структура правової культури суспільства. Правосвідомість. Функції правосвідомості. Правокультурна особистість.

Тема № 4. Психологія правопорушень та юридичної діяльності. Правова психологія.

Психологія правопорушень. Основні поняття. Поняття конкретного правопорушення і аналіз злочинної поведінки. Психологічна структура злочинної дії. Психологія юридичної діяльності. Правова психологія.

Тема № 6. Психологічні основи процесуальної діяльності. Поняття професіограми.

Психологічна характеристика процесуальної діяльності. Особливі умови процесуальної діяльності як професії. Професійні якості і психологія осіб, які здійснюють провадження у справі. Поняття професіограми. Психологія планування та організації процесуальної діяльності

Тема № 7. Психологія слідчої (судової) діяльності.

Види слідчої (судової) діяльності. Пізнавальна діяльність. Конструктивна

діяльність. Комунікативна діяльність. Посвідчувальна діяльність. Психологія учасників розслідування злочинів. Психологічні особливості особи слідчого. Психологія обвинуваченого. Поняття захисної домінанти. Психологія потерпілого та свідка. Провокуюча поведінка, види віктимності. Психологічні основи проведення окремих слідчих дій. Психологія огляду місця події. Психологічні основи допиту. Психологія очної ставки. Психологія пред'явлення для впізнання. Психологія відтворення обстановки та обставин подій. Психологія обшуку. Психологічні основи доказування. Процес формування показань.

Тема № 9. Психологія судової діяльності.

Психологія судової діяльності. Психологія судді. Психологічні особливості судового процесу. Психологія прийняття рішення судом. Психологія особи підсудного. Психологія судових дій. Психологічні основи судового допиту. Перехресний допит. Психологічні основи очної ставки у суді. Психологічні основи судового огляду.

Розділ 5. ПСИХОЛОГІЯ УПРАВЛІННЯ

Тема 1. Теорія і практика психології управління: історичний аспект.

Предмет психології управління як науки, її задачі і структура. Соціально-психологічні теорії управління: школа наукового управління Ф.Тейлора, бюрократична теорія організації М.Вебера, «школа людських відносин» Е.Мейо, теорія Х і теорія У Д.Мак-Грегора

Тема 2 Особистість як суб'єкт управління: керівник в організації.

Професійні функції і роли керівники різних рівнів в організації. Професійно - важливі якості особистості керівника. Проблема керівництва та лідерства в управлінні організацією. Харизматичне і трансформаційне лідерство в організаціях. Стилі керівництва (авторитарний, демократичний, ліберальний, партисипативний) і умови їх ефективного застосування (теорія Херсі, ситуативна теорія Фідлера, теорія «путь-мета» Мітчел-Хауса).

Тема 3. Управління персоналом в організації.

Особистість як об'єкт управління в організації. Кадровий моніторинг: функції служби управління персоналом, напрямки маркетингової діяльності в області персоналу, залучення персоналу в організації. Формування вимог до персоналу (професіограма). Процедура відбору персоналу, співбесіда при відборі.

Адаптація нових співробітників. Атестація персоналу. Навчання персоналу.

Управління кар'єрою співробітників. Модель партнерства співробітника та

організації в управлінні розвитком кар'єри. Поняття та типи кар'єри. Суб'єктивний та об'єктивний критерії успішної кар'єри. Особистісні характеристики та особливості кар'єри. Гендерні аспекти розвитку кар'єри.

Група як об'єкт управління. Рівні розвитку групи і групова динаміка. Групові ефекти. Соціально-психологічний клімат, сумісність та спрацьованість в групі. Проблема ефективності спільної діяльності. Фактори, які впливають на ефективність спільної діяльності.

Психологічне забезпечення професійного здоров'я менеджерів. Проблема емоціонального вигорання менеджерів. Поняття та симптоми емоціонального вигорання. Виробничі стрес-фактори. Фактори ризику вигорання (особистісні, ситуативні, професійні). Профілактика емоціонального вигорання і психологічна допомога тим, що вигоріли

Розділ 6. ВІКОВА ТА ПЕДАГОГІЧНА ПСИХОЛОГІЯ

Тема № 1. Предмет, основні завдання та методи вікової психології.

Передумови і історія становлення вікової психології як наукової дисципліни. Формування уявлення і поняття про “дитинство” як якісно особливому періоді розвитку людини в онтогенезі. Визначення об'єкту та предмета вікової психології. Структура сучасної вікової психології. Основні теоретичні і практичні проблеми сучасної вікової психології. Класифікація науково-психологічних методів за Б.Г.Ананьєвим і їх використання у віковій психології. Методи “поперечних” і “продольних зрізів”. Експеримент і його види. Формуючий експеримент, його структура. Спостереження, його види і модифікації. Бесіда і її види. Анкета. Метод вивчення продуктів діяльності. Психодіагностичні методи визначення рівня психічного розвитку дитини. Тести і їх використання у віковій психології та інше.

Тема № 2. Особливості психічного розвитку особистості.

Основні закономірності психічного розвитку дитини: нерівномірність, інтеграція психіки, пластичність і можливість компенсації. Біологічні та соціальні фактори психічного розвитку. Генотип та вроджені якості організму. Дозрівання як передумова психічного розвитку. Активність особистості як фактор психічного розвитку. Проблема рушійних сил психічного розвитку. Поняття рівня актуального розвитку і зони найближчого розвитку. Інтеріоризація та екстеріоризація як механізми розвитку в процесі навчання. Поняття провідної діяльності, соціальної ситуації та новоутворення психічного розвитку. Поняття віку. Поняття про кризи та критичні періоди.

Тема № 3. Вікова періодизація психічного розвитку.

Проблема вікової періодизації психічного розвитку людини. Підходи до періодизації психічного розвитку (Виготський Л.С.). Періодизація психічного розвитку (Виготський Л.С., Леонтьєв О.М., Ельконін Д.Б., Лисіна М.І.). Періодизація розвитку особистості (Божович Л.І., Петровський А.В., Фельдштейн Д.І.). Періодизація життєвого шляху (Е.Еріксон).

Тема № 4. Психічні особливості дошкільного дитинства. Пренатальний період розвитку. Криза новонародженості. Фаза новонародженого. Соціальна ситуація та основні новоутворення розвитку новонародженого. Анатомофізіологічна характеристика і функціонування головного мозку дитини в період новонародженості.

Немовлята. Загальна характеристика анатомо-фізіологічного розвитку немовляти. Соціальна ситуація розвитку. Психічний розвиток дитини першого року життя. Специфіка форм спілкування протягом першого року. Особливості сенсорної і моторної сфер немовляти. Специфіка мовлення у немовляти. Основні новоутворення. Криза першого року життя.

Загальні психічні особливості дитини дошкільного віку. Специфіка моторної сфери дитини. Особливості предметно-маніпулятивної діяльності. Зародження нових видів діяльності (гра і продуктивні види діяльності: малювання, ліплення, конструювання). Особливості перцепції і мислення. Оволодіння мовою. Передумови формування особистості. Криза 3-х років.

Загальні психічні особливості дитини дошкільного віку. Гра як провідний вид діяльності дошкільника. Історія розвитку гри як виду діяльності у філогенезі. Особливості гри в дошкільному віці. Особливості спілкування дитини дошкільного віку з дорослими і з однолітками. Особистість дошкільника. Мотиваційна сфера. Специфіка пізнавальної сфери дошкільника (мислення, уява, пам'ять, увага і тому подібне.). Особливості емоційно-вольової сфери дошкільника. Психологічна готовність старшого дошкільника до навчання в школі.

Тема № 5. Психічні особливості шкільного віку. Загальна характеристика психічних особливостей шкільного віку. Зміна об'єктивних умов психічного розвитку дитини з приходом до школи. Криза 7 років. Учбова діяльність. Структура учбової діяльності. Процес формування учбової діяльності. Мотиви учбової діяльності. Специфіка пізнавальних процесів. Особливості емоційно-вольової сфери. Роль особистості вчителя в навчанні і вихованні молодшого школяра.

Загальна характеристика психічних особливостей підліткового віку. Криза підліткового віку. Спілкування як провідний вид діяльності в підлітковому віці.

Особливості спілкування з дорослими і однолітками. Особливості розвитку особистості підлітка. “Відчуття дорослості”, “потреба в самоствердженні”. Специфіка самосвідомості. Особливості самооцінки. Особливості емоційно-вольової сфери. Особливості учбової діяльності. Специфіка пізнавальних процесів. Особливості мислення, пам'яті, уваги і сприйняття.

Загальна характеристика юнацького або старшого шкільного віку. Учбовий-професійна діяльність як провідна форма активності в юнацькому віці. Формування особистості в юнацькому віці. Мрія. Світогляд. Розвиток самосвідомості і самооцінки. “Відчуття дорослості” в юнацькому віці. Особливості пізнавальних процесів (мислення, уява, пам'ять, увага і тому подібне.) в юнацькому віці. Особливості емоційно-вольової сфери. Особливості взаємин старшокласників з дорослими і ровесниками. Самонавчання і самовиховання в юнацькому віці.

Тема № 6. Психічні особливості дорослої людини. Дорослість як предмет психологічного дослідження. Фактори і закономірності розвитку дорослого. Психічна зрілість: зміст і структура. Проблеми періодизації психічного розвитку дорослої людини. Молодість та її онтогенетичні характеристики (рання дорослість). Психологічні особливості періоду зрілості. Психологічні особливості періоду пізньої зрілості (геронтогенезу). Кризи дорослості.

Розділ 7. ПСИХОТЕРАПІЯ ТА ПСИХОКОРЕКЦІЯ

Тема №1. Проблеми психокорекційної та психотерапевтичної роботи.

Поняття «психологічна допомога». Визначення психотерапії та психокорекції. Співвідношення понять психокорекція і психотерапія. Сутність психологічної корекції та її види. Принципи надання психологічної допомоги. Принципи психокорекційної та психотерапевтичної роботи. Цілі та завдання психокорекції та психотерапії. Ефективність психокорекційного та психотерапевтичного впливу. Специфіка групової форми психотерапії та психокорекції. Особливості комплектування групи. Групова динаміка: завдання та норми групи; групове напруження, групове згуртування; фази розвитку групи. Чинники, які впливають на ефективність психокорекційної та психотерапевтичної роботи.

Тема № 2. Психодинамічний напрямок у психокорекції та психотерапії.

Психодинамічна психотерапія. Сутність психодинамічного підходу. Теоретичні основи та задачі психодинамічної психотерапії. Основні теоретичні положення теорії З. Фрейда. Стадії психосексуального розвитку по З.Фрейду.

Метод психоаналізу З.Фрейда. Основні техніки психоаналізу. Аналіз опору. Перенос та контр перенос. Конфронтація. Основні теоретичні положення аналітичної психології К. Юнга. Основні теоретичні положення теорії А. Адлера. Психотехніки в індивідуальній психології А. Адлера. Аналіз ранніх спогадів. Тілесно – орієнтований підхід у психотерапії. Трансперсональна психотерапія С. Грофа.

Тема № 3. Поведінковий напрямок у психокорекції та психотерапії.

Сутність поведінкового напрямку в психокорекції та психотерапії. Основні поняття та сфери застосування поведінкової корекції. Концепція неврозу в поведінковій психотерапії. Причини розладів поведінки та можливості її виправлення в рамках поведінкового підходу. Техніки біхевіоризму: "позитивне підкріплення", "негативне підкріплення"; "контроль стимулу"; "покарання", "тайм-аут"; методи релаксації. Систематична десенсибілізація Вольпе. Аверсивний метод і метод "повені". Тренінг вмінь (виконавської компетентності). Жетонна терапія. Сучасні поведінкові напрями у психокорекції та психотерапії.

Тема № 4. Когнітивно-поведінковий напрямок у психокорекції та психотерапії.

Сутність раціонально-емотивної терапії А. Елліса та когнітивного підходу А. Бека. АВС-техніка А.Елліса. Техніки РЕТ: обговорення та спростування ірраціональних поглядів; когнітивне домашнє завдання; раціональноемотивна уява; рольова гра; «Атака на страх». Етапи та техніки когнітивної терапії. Дискутування, поведінкові та емотивні когнітивні техніки за А. Елісом. Автоматичні думки, когнітивні карти, основні когнітивні помилки за А.Беком. Техніки виявлення й ідентифікації автоматичних думок за А. Беком. Техніки перевірки реалістичності й коректування автоматичних думок за А. Беком. Реальнісна терапія В. Гласера.

Тема № 5. Гуманістичний підхід у психокорекції та психотерапії.

Клієнт-центрований підхід К. Роджерса. Основні поняття клієнтцентованого підходу: "поле досвіду", "самість", "Я"-реальне, "Я"-ідеальне, "тенденція до самоактуалізації". Цілі корекції та умови психокорекції за Роджерсом. Позиція психолога: конгруентність, позитивна оцінка, емпатичне сприймання клієнта. Техніки: встановлення конгруентності, вербалізація, відображення емоцій. Етапи корекційного процесу. Гештальттерапія. Цілі та задачі гештальттерапії. Захисні механізми (або механізми переривання контакту) за Ф.Перлзом. Рівні неврозу за Ф. Перлзом. Основні техніки роботи в гештальт-гуртах.

Тема № 6. Екзистенційний напрямок у психокорекції та психотерапії.

Сутність та джерела екзистенційного напрямку психотерапії. Основні поняття: "діалог", "досвід", "переживання", "аутентичність", "самоактуалізація", "цінність", "буття у світі", "життєвий світ", "подія". Підходи до вирішення проблем в екзистенційної психотерапії. Сутність та техніки логотерапії. Логоаналіз. Структура особистості за Е. Берном. Трансактний аналіз, види транзакцій. Сценарний аналіз.

3. Контрольні питання та завдання до атестації

3.1. Теоретичні питання

1. Основні напрямки і школи сучасної психології.
2. Предмет і структура сучасної загальної психології.
3. Критерії виділення типів темпераменту за І.П.Павловим, їх диференційно-психологічна характеристика.
4. Загальна характеристика глибинної психології.
5. Психологічна концепція Карен Хорні.
6. Критерії виділення конституційних типів темпераменту, їх диференційно-психологічна характеристика (Е. Кречмер, В. Шелдон).
7. Французька психологічна школа (Т. Рібо, П. Жане, Е. Дюркгейм).
8. Розвиток психіки тварин та розвиток свідомості людини.
9. Типологія характеру за К.Леонгардом, критерії виділення типів акцентуації, їх коротка характеристика.
10. Загальна характеристика уваги.
11. Загальна характеристика відчуттів.
12. Поняття, структура та розвиток Я-концепції.
13. Загальна характеристика пам'яті.
14. Мовлення. Психологічна характеристика мовлення та мовної діяльності.
15. Загальна характеристика уяви.
16. Загальна характеристика сприйняття.
17. Соціалізація: поняття, фактори, стадії, інститути.
18. Функціоналізм (Ф. Brentano, К. Штумпф; В. Джемс, Р. Вудвордс).
19. Загальна характеристика мислення.
20. Поняття мотиву і мотивації в психології. Теорії мотивації.
21. Воля та її функції. Теорії волі.
22. Психологічні теорії античності класичного періоду (Сократ, Платон, Аристотель).

23. Загальна характеристика емоцій. Теорії емоцій.
24. Загальна характеристика гуманістичної психології.
25. Вольові якості особистості та їх розвиток.
26. Психодіагностика мотиваційно-ціннісної сфери особистості.

Приклади, загальна характеристика.

27. Психодіагностика самосвідомості людини. Приклади методик, загальна їх характеристика.
28. Проективні методи у психодіагностиці. Переваги та недоліки проективних методик, їх класифікація.
29. Психодіагностика спілкування та міжособистісних відносин особистості. Приклади методик, загальна їх характеристика.
30. Конструктивні та конститутивні проективні тести. Приклади методик та їх загальна характеристика.
31. Експресивні та імпресивні проективні методики. Приклади методик та їх загальна характеристика.
32. Опитувальники рис та особистісні типологічні опитувальники. Приклади методик, загальна їх характеристика.
33. Адитивні проективні методики. Приклади методик та їх загальна характеристика.
34. Психодіагностика темпераменту та характеру особистості. Приклади методик, загальна їх характеристика.
35. Структура особистості за З.Фрейдом та К.Г.Юнгом.
36. Динамічні процеси в малих групах: загальна характеристика.
37. Поняття та види великих соціальних груп.
38. Особистість як предмет дослідження у соціальній психології.
39. Міжособистісні відносини. Спілкування: поняття, види, структура.
40. Методи соціальної психології.
41. Основні соціально-психологічні характеристики малої групи.
42. Соціальна установка, її структура, види та функції.
43. Три сторони спілкування: комунікативна, інтерактивна та перцептивна.
44. Феномен групового тиску, конформні реакції. Процес прийняття групових рішень
45. Психологічна сумісність, згуртованість, спрацьованість. Соціально-психологічний клімат групи.
46. Поняття групи, малої групи. Види малих груп. Утворення та розвиток малої групи.
47. Масові форми стихійної поведінки.
48. Соціальна психологія як наукова дисципліна (предмет, історія виникнення, розділи, місце в системі наук).

49. Соціометрія та референтометрія як методи соціальної психології.
50. Лідерство: поняття, види, основні теорії та стилі лідерства.
51. Теоретичні концепції управління Д. Мак-Грегора (теорія Х і теорія У).
52. Теорії управління: «школа наукового управління».
53. Функції керівників вищої, середньої і нижньої ланки.
54. Моделі керівництва П. Херсі та Ф. Фідлера.
55. Управлінська діяльність і проблема психічного вигорання менеджерів.
56. Розвиток персоналу в організації: гендерні аспекти кар'єри.
57. Теорії управління: «Школа людських відносин».
58. Розвиток персоналу в організації: типи кар'єри, управління кар'єрою.
59. Теорії мотивації персоналу: теорія очікувань Врума, теорія двох факторів Герцберга, теорія Маслоу, теорія Мак-Клелланда.
60. Адаптація, навчання і атестація персоналу.
61. Керівництво та лідерство. Харизматичне і трансформаційне лідерство в організаціях
62. Предмет психодіагностики. Особливості психодіагностичних методик. Об'єктивність, валідність, та надійність діагностичного методу.
63. Основні джерела даних про особистість. L-, Q-, T – дані про особистість.
64. Основні сфери діяльності психодіагноста. Типи діагностичних ситуацій.
65. Загальна характеристика методу спостереження і його використання у психодіагностиці.
66. Методи діагностики уваги.
67. Несвідомі психічні процеси, їх загальна характеристика.
68. Психологічний діагноз. Типи психологічних діагнозів.
69. Основні психодіагностичні підходи («об'єктивний», «суб'єктивний», «проективний»).
70. Інтелект і його вимірювання. Приклади і загальна характеристика інтелектуальних тестів.
71. Методи діагностики пам'яті.
72. Визначення об'єкту та предмета вікової психології. Структура сучасної вікової психології.
73. Основні закономірності психічного розвитку дитини. Біологічні та соціальні фактори психічного розвитку.
74. Проблема рушійних сил психічного розвитку. Поняття віку. Поняття про кризи та критичні періоди.

75. Поняття провідної діяльності, соціальної ситуації та новоутворення психічного розвитку.
76. Загальна психологічна характеристика підліткового та юнацького віку.
77. Загальна психологічна характеристика молодшого шкільного віку.
78. Періодизація психічного розвитку дитини за Д.Б.Ельконіним.
79. Загальна психологічна характеристика раннього та дошкільного дитинства.
80. Молодість та період зрілості, їх онтогенетичні характеристики.
81. Психологічні особливості періоду пізньої зрілості (геронтогенезу).
82. Визначення психотерапії та психокорекції. Співвідношення понять "психологічне консультування", "психотерапія" і "психокорекція".
83. Принципи надання психологічної допомоги. Психологічне здоров'я: компоненти та рівні.
84. Основні види психокорекційних програм та принципи їх побудови. Оцінювання ефективності психотерапевтичних та психокорекційних заходів.
85. Сутність індивідуальної психотерапії та психокорекції. Основні методи індивідуального психокорекційного впливу.
86. Специфіка групової форми психотерапії та психокорекції. Особливості комплектування групи.
87. Сутність психодинамічного напрямку в психотерапії та психокорекції (метод психоаналізу З.Фрейда, аналітична психотерапія К.Юнга, індивідуальна психотерапія А.Адлера).
88. Сутність поведінкового напрямку в психокорекції та психотерапії. Основні поняття та сфери застосування поведінкової корекції.
89. Техніки біхевіоризму: "позитивне підкріплення", "негативне підкріплення"; "контроль стимулу"; "покарання", "тайм-аут"; методи релаксації. Систематична десенсибілізація Вольпе. Аверсивний метод. Тренінг вмінь (виконавської компетентності). Жетонна терапія.
90. Сутність раціонально-емотивної терапії А. Елліса та когнітивного підходу А. Бека.
91. Клієнт-центрований підхід К. Роджерса. Основні поняття клієнтцентованого підходу. Цілі корекції та умови психокорекції за Роджерсом.
92. Сутність та джерела екзистенційного напрямку психотерапії. Підходи до вирішення проблем в екзистенційній психотерапії.
93. Сутність та техніки логотерапії. Логоаналіз.
94. Предмет, об'єкт та задачі юридичної психології. Система юридичної психології.
95. Правова культура особистості. Правосвідомість та функції правосвідомості.

96. Психологія правопорушень. Психологічна структура злочинної дії.
97. Психологічна характеристика процесуальної діяльності. Особливі умови процесуальної діяльності як професії. Поняття професіограми.
98. Види слідчої (судової) діяльності.
99. Психологія юридичної діяльності. Правова психологія.
100. Психологічні особливості особи слідчого. Психологія обвинуваченого.
101. Психологія потерпілого та свідка.
102. Психологія судової діяльності.
103. Психологічні особливості судового процесу.
104. Психологічні основи проведення окремих слідчих дій.
105. Психологічні основи допиту. Психологічні основи судового допиту.

3.2. Практичні завдання

Не передбачувані навчальним планом за освітньо-професійною програмою Психологія (практична психологія).

4. Рекомендована література (основна, допоміжна), інформаційні ресурси в Інтернеті

Основна література:

1. Александров А.А. Интегративная психотерапия. СПб.: Питер, 2009. 352 с.
2. Анастаси А., Урбина С. Психологическое тестирование СПб.: Питер, 2007. 688 с.
3. Андреева Г.М. Социальная психология: учебник М.: Аспект Пресс, 2009. 364 с.
4. Андрушко Я.С. Психокорекція : навч.-метод. Посібник. Львів : ЛьвДУВС, 2017. 211 с.
5. Бенеш Г. Психологія : dtv-Atlas : довідник : пер. з нім. К.: Знання-Прес, 2007. 510 с.
6. Бочелюк В.Й. Юридична психологія : навч. посібник. Київ : Центр учб. літ., 2017. 335 с.
7. Бурлачук Л. Ф., А.С. Кочарян, М.Е. Жидко. Основы психотерапии: Учеб. пособие. К.: Ника-центр, 2003. 472 с.
8. Бурлачук Л.Ф. Психодиагностика : учебник- СПб.: Питер, 2008. 384 с.
9. Варій М.Й. Загальна психологія : підручник К. : Центр учб. літ., 2007. 968 с.
10. Варій М.Й. Психологія : навч. посіб Київ : Центр учб. літ., 2016. 287 с.
11. Васильев В. Л. Юридическая психология : учебник для вузов. 5-е изд., перераб. и доп. СПб.: Питер, 2003. 656 с
12. Васильев И.А., Поплужный В.Л., Тихомиров О.К. Эмоции и мышление М. :

Изд-во Моск. ун-та, 1980. 192 с.

13. Видра О.Г. Вікова та педагогічна психологія: Навч. посібник Київ: Центр учб. літ., 2018. 111 с.
14. Галян І.М. Психодіагностика: навч. посібник-К.: Академвидав, 2009. 464 с.
15. Гамезо М. В., И.А. Домашенко Атлас по психологии : Информ.-метод. пособие к курсу «Психология человека». М. : Просвещение, 2001. 276 с.
16. Елисеев О.П. Практикум по психологии личности. СПб.: Питер, 2008. 509 с.
17. Заброцький М.М. Вікова психологія: навч. посібник Міжрегіональна академія управління персоналом. К., 1998. 92 с.
18. Зливков В.Л., Лукомська С.О., Федан О.В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях К.: Педагогічна думка, 2016. 219 с.
19. Каліна М.Ф. Психотерапія: підручник. К.: «Академвидав», 2010. 288 с.
20. Кацавець Р.С. Вікова психологія: навч. посібник К.: Алерта, 2019. 112 с.
21. Коновалова В.О., Шепітько В.Ю. Юридична психологія підручник. Харків : «Право», 2019. 240 с.
22. Крылов А.А., Маничева С.А. Практикум по общей, экспериментальной и прикладной психологии: учеб. Пособие СПб: Питер, 2007. 560 с.
23. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій): навч. Посібник Київ : Центр учб. літ., 2016. 125 с.
24. Маклаков А.Г. Общая психология : учеб. Пособие СПб. : Питер, 2000. 582 с.
25. Максименко С. Д. Загальна психологія : навч. посібник К.: ЦУЛ, 2004. 272 с.
26. Максименко С. Д. Соловієнко В.О. Загальна психологія: навч. посібник К.: Форум, 2000. 544 с
27. Максименко С.Д., Медведєв В.С. Юридична психологія : підручник. Київ : ВД «Слово», 2018. 447 с.
28. Москаленко В.В. Соціальна психологія: підручник К.: Центр учб. літ., 2008. 688 с
29. Москальова А.С., Москальов М.В. Методи психодіагностики в навчально-виховному процесі: навч. посібник К.: УМО НАПН, 2014. 360 с.
30. Мушкевич М. І., Чагарна С. Є. Основи психотерапії. Луцьк: «Вежа Друк», 2014. 420 с.
31. Немов Р.С. Психология: учебник: В 3 кн. Кн.1: М. Гуманит.издат.центр "ВЛАДОС", 2000. 476 с.
32. Носенко Т.М. Общий психологический практикум: учеб.-практ. пособие К.: Сварог, 2017. 414 с.
33. Орбан-Лембрик Л.Е. Соціальна психологія: підручник: у 2 кн. К.: Либідь, 2006 560 с.
34. Осипова А. А. Общая психокоррекция: Учеб. пособие для студ. вузов. М.: ТЦ "Сфера", 2000.

35. Основи психотерапії: навч. посібник / К.В. Седих, О.О. Фільц, В.І. Банцер та ін.; за ред. К.В. Седих, О.О. Фільц. К.: Академвидав, 2016. - 191 с.
36. Психологія у професійній діяльності поліції : навч. посібник / О.О. Євдокімова, І.В. Жданова, Д.В. Швець, Ю.В. Александров та ін. ; за заг. Ред. В.В. Сокурєнка ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2018. 426 с.
37. Психотерапия детей и подростков / Под ред. Ф.Кендалла. – СПб.: Питер, 2002. – 432 с.
38. Рамендик Д.М., Солонкина О.В., Слаквa С.П. Психологический практикум: ученик М.: Академия, 2006.- 160 с.
39. Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П., Пасєка О.В. Вікова психологія : навч. посібник. – Київ: Центр учб. літ., 2018. 375 с.
40. Скрипченко О.В., Долинська Л.В., Огороднійчук З.В. та ін. Вікова та педагогічна психологія : навч. посібник. К.: Каравела, 2008. 400 с.
41. Сонин В.А. Общий психологический практикум: учеб. пособие К.: Сварог, 2017. 415 с.
42. Токарева Н.М., Шамне Савчин М.В., Василенко Л.П. Вікова психологія : навч. Посібник К. : Академвидав, 2009. 360 с.
43. Харцій О.М. Візуальна психодіагностика : навч. посібник Львів: Магнолія 2018. - 223 с.
44. Харченко С.В. Вступ до загальної психології: навч.посібник Х.: ХНУВС, 2009. 192 с.
45. Хухлаєва Л.В. Основы психологического консультирования и психологической коррекции. М.: «Академия», 2008. 204 с.
46. Цимбалюк І.М. Психологічне консультування та корекція.К.: „Професіонал”, 2007. – 544 с.
47. Цимбалюк І.М., Яницька О.Ю. Загальна психологія: модульно-рейтинговий курс К. : Професіонал, 2004. 304 с.
48. Шахова О. Г. Соціальна психологія особистості Харків: «Контраст», 2019. 116 с.
49. Шевченко Л.О., Кобікова Ю.В., Ламаш І.В. та ін.; [Міжнар. благод. фонд "СНІД Фонд Схід-Захід", Харк. нац. ун-т внутр. справ] Гендер у психологічних та соціологічних дослідженнях : навч. посіб. Київ : [б.в.], 2015. 148 с.
50. Шевченко Л.О., Чепіга Л.П. Практична психологія: навч. посібник Харків : Константа, 2018. 191 с.
51. Юридична психологія : підручник / за заг. Редакцією О.М. Бандурки; Харк. нац. унт внутр. справ. Харків : Майдан, 2018. 684 с.

Допоміжна:

1. Адлер А. Практика и теория индивидуальной психологии. М.: Прогресс, 1995.
2. Александров Д.О., Андросюк В.Г., Казміренко Л.І. та ін. Юридична психологія : підручник / заг. ред. Л.І. Казміренко, Є.М. Моїсєєва. 2-є вид., доопр. та доп. Київ : КНТ, 2007. 360 с.
3. Бандурка А.М., Землянская Е.В. Психология руководителя: монография Х. : Золотая миля, 2013. 720 с
4. Бандурка О.М., Тюріна В.О., Федоренко О.І. Основы психологии і педагогіки : підручник Харків : Вид-во Нац. ун-ту внутр. справ, 2003. 335 с
5. Берн Э. Трансакционный анализ и психотерапия. СПб., 1994.
6. Бодалев А.А. Восприятие и понимание человека человеком : монография М. : Изд-во Моск. ун-та, 1982. 200 с
7. Изард К.Е. Эмоции и чувства: учеб. пособие М. : Изд-во Моск. ун-та, 1980. 440 с
8. Ильин Е.П. Эмоции человека СПб.: Питер, 2008. 784 с
9. Кацавець Р.С. Юридична психологія : навч. посіб. Київ : Алерта, 2017, 109 с.
10. Короткий курс лекцій з дисципліни «Юридична психологія». [Електронний ресурс]. Режим доступа: https://studme.com.ua/158407205347/psihologiya/yuridicheskaya_psihologiya.htm
11. Кратохвил С. Групповая психиатрия. Прага, 1978.
12. Криволапчук В.О., Барко В.І., Клименко І.В. Використання проєктивних методів психологічної діагностики у професійно-психологічному відборі кадрів до органів внутрішніх справ : практ. посібник К. : ДНДІ МВС України, 2014. 56 с.
13. Леитц Г. Психодрама: теория и практика. Классическая психодрама Я. Морено. М., 1994.
14. Лозниця В.С. Основы психологии та педагогіки : навч. посіб Київ : КНЕУ, 2001. 288 с.
15. Лоуэн А. Биоэнергетика. СПб.: «Ювента», 1998.
16. Майерс Д.Д. Социальная психология : учеб. пособие СПб.: Питер, 1997. 684 с.
17. МакМаллин Р. Практикум по когнитивной терапии: Пер. с англ. СПб.: Речь, 2001. 560с.
18. Методы эффективной психокоррекции: Хрестоматия / сост. К.В.Сельченко. Минск : Харвест, 1999. 814 с.

- 19.Пайнс Э.Практикум по социальной психологии СПб.: Питер, 2000. 522 с.
- 20.Перлз Ф.Практика гештальт-терапии.М.: Институт общегуманистических исследований,2001.
- 21.Рудестам К. Групповая психотерапия. Психокоррекционные группы: теория и практика. М.: Прогресс, 1990. 368 с.
- 22.Скорюк В.Д. Социальная психология в схемах и комментариях: учеб.-практ. пособие Киев: Сварог, 2017. 207 с.
- 23.Ткалич М. Гендерна психологія : навч. посібник Київ : Академвидав, 2016. - 254 с.
- 24.Тодорова І.С., Павленко В.І. Психологія і педагогіка : навч. посібник Київ : Центр учб. літ., 2016. 227 с.
- 25.Фридман Д. Техники семейной психотерапии. – СПб.: Питер, 2001. 384 с.
- 26.Харитонов С.Ф. Руководство по когнитивно-поведенческой психотерапии. Киев : Сварог, 2017. 173 с.
- 27.Хрестоматия по гуманистической психотерапии / Сост. М. Пакуш.М., 1995.
- 28.Эйдемиллер Э.Г. Психология и психотерапия семьи / Э.Г. Эйдемиллер, В. Юстицкис. СПб.: Питер, 2001. 656 с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті:

1. Пошукова система Google Scholar <http://scholar.google.com/>
2. Пошукова система Springer <https://link.springer.com/>
3. Пошукова система Scirus <https://www.elsevier.com/>
4. Пошукова система Google books <https://books.google.com/>
5. Пошукова система DOAJ <https://www.doaj.org/>
6. Пошукова система DOAB <https://www.doabooks.org/>
7. Пошукова система SpringerOpen <https://www.springeropen.com/>
8. Система пошуку наукової інформації у відкритих архівах України (SSM) <https://oai.org.ua/>